

היום נלמד בעזרת ה':

מגילה דף ג

מנצפ"ך צופים אמרום: את האותיות הסופיות של הא' ב' בלשון הקודש תיקנו הנביאים. אחת הקושיות שהגמרא מקשה על כך היא מלוחות הברית, שהמילוי של האותיות מ' סופית ו-ס' שהיו כתובות בהן היו עומדות בנס, מכיון שהאותיות היו חרוטות על הלוחות משני הכיוונים (כדוגמת 'שבלונה') ולכן המילוי של האותיות הללו עמד באויר.

הגמרא מתרצת למסקנה שודאי קבלו את האותיות מסיני כולל מיקומם בסוף המילים, אבל שכחו את המיקום ובאו הנביאים וחזרו ויסדו את הדבר.

תרגום אונקלוס: שתירגם את התורה כפי שלמד מרבותיו. גם כאן הגמרא מוכיחה שהתרגום כבר היה ידוע מזמן עזרא (וביאר המהרש"א שקבלו את התרגום מסיני), אלא ששכחו וחזר אונקלוס ויסדו ע"פ רבותיו.

מאי שנא דאורייתא דלא איזדעזעה: מדוע ביום שתרגם אונקלוס את התורה לא הזעזעה הארץ, כמו שהזדעזעה כשתירגם יונתן בן עוזיאל את הנביאים? הגמרא מתרצת שבנביאים יש פסוקים שאינם מפורשים אלא סתומים ויונתן בן עוזיאל פירשם.

ביום ההוא יגדל המספד בירושלם כמספד הדד רמון בבקעת מגדון: התרגום פירש שביום ההוא יהיה מספד גדול כמו המספד שעשו לאחאב שהרג אותו הדדרימון מלך ארם ברמות גלעד, וכמו המספד שעשו על יאשיהו מלך יהודה שנהרג בבקעת מגידו.

וראיתי אני לבדי: אגב מפרשת הגמרא פסוק בענין מעלתו של דניאל. הגמרא מבארת שחגי זכריה ומלאכי היו עדיפים עליו, בכך שהם היו נביאים שנשלחו למסור נבואה לישראל ואילו הוא היה נביא שלא נשתלח, מאידך הוא היה עדיף עליהם כי הוא ראה את מראה הנבואה בענין קץ המשיח ואילו הם לא ראו.

(המשך בדף הבא ↓)

מזלייהו חזי: גם אם האדם לא רואה אבל המזל שלו (= הכח הרוחני שלו) רואה. ולכן אדם שמפחד ללא סיבה מזלו רואה את הסכנה. והתקנה לפחד היא לקרוא קריאת שמע, ואם הוא נמצא במקום מטונף שאי אפשר לקרוא שם יקפוץ ממקומו למרחק 4 אמות, ואם אינו יכול לעשות כן יאמר 'עז שבית המטבחים שמינה ממני' (דבר זה הוא על דרך הסוד).

ועבודה חמורה מתלמוד תורה? והרי כשיושע צר על העיר יריחו לכובשה, בלילה נגלה אליו מלאך בדמות איש (ויהושע השתחוה לו לאחר שהוא הודיע לו שהוא מלאך ה'), ואמר לו שהם עברו שני עבירות: א. לא הקריבו את תמיד של בין הערביים (בגלל שהארון יצא עמהם למלחמה והכהנים עסקו בנשיאתו -תוס'), אמנם לקראת ערב הייתם צריכים לשוב למחנה ולהקריבו מפני שלילה אינו זמן מלחמה. ב. בנוסף, מכיון שהמשכתם לשהות במארב בלילה ביטלם תורה, שהרי ביום לא יכולתם לתלמוד והייתם צריכים לשוב למחנה וללמוד בלילה. ואמר לו המלאך שהוא בא להענישו על העבירה האחרונה של ביטול תורה כנרמז בדבריו 'עתה (על העבירה של עכשיו) באתי'.

הא דרבים הא דיחיד: תלמוד תורה של רבים דוחה עבודה, אבל תלמוד תורה של יחיד נדחה מפני עבודה.

מענות: כולן עונות כאחת. **מקוננות:** אחת אומרת וכולן עונות אחריה. **מטפחות:** על ליבן. **בזה ובזה אינן מקוננות (כגירסת הב"ח):** כלומר גם בחול המועד וגם בר"ח חנוכה ופורים אינן מקוננות.

אין מועד בפני ת"ח: כלומר ת"ח שמת מקוננות אפילו בחול המועד וכל שכן בחנוכה ופורים. וכלומר אפילו שהספד לת"ח יבטל את קריאת המגילה (-תוס'), ואם כן מדוע מבטלים ת"ת לקריאת מגילה והרי תלמוד תורה חמור ממנה?

אמר רבא, פשוט לי:

- שעבודה במקדש נדחית מפני קריאת המגילה, כפי שאמר רבי יוסי בר חנינא לעיל - שמבטלים עבודה כדי לשמוע מגילה.
- שמבטלים תלמוד תורה כדי לשמוע מגילה, מכך שתלמידי רבי למדו קל וחומר - שאם מגילה דוחה עבודה שהיא חמורה קל וחומר שהיא תדחה תלמוד תורה שהוא יותר קל.

- שקבורת מת מצווה (= מת המוטל בדרך ואין מי שיקבור אותו) עדיפה מתלמוד תורה.
- שמת מצווה דוחה עבודה בבית המקדש, שנאמר "וּלְאַחֲתוֹ" וכו'. ביאור: התורה אוסרת על נזיר להיטמאות למתים (כולל שבעת הקרובים), שנאמר "עַל נַפְשׁ מֵת לֹא יֵבֵא", ובפסוק שאח"כ כתוב "לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וּלְאָחִיו וּלְאֲחֹתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמַתָּם" שלכאורה הוא מיותר, שהרי כבר בפסוק הקודם למדנו שאסור לו להיטמאות למת. הגמרא לומדת מתיבת 'ולאחותו' שאדם (לא נזיר) שהולך לשחוט קרבן פסח או למול את בנו, ושמע שמת לו אחד מקרוביו, ואם יעסוק בקבורתו הוא יטמא ולא יוכל להקריב את הקרבן או למול את בנו, נאסר עליו להיטמא ועליו ללכת לשחוט את הקרבן פסח ולמול את בנו ולעומת זאת ל'מת מצווה' (= מת שאין מי שיעסוק בקבורתו חוץ ממנו) הוא חייב להיטמא ולעסוק בו.

עד כאן פשוט לרבא. כעת אומר רבא שלאחר שראינו שמקרא מגילה ומת מצווה דוחים תלמוד תורה, יש להסתפק לגבי מקרא מגילה ומת מצווה מי מהם עדיף.

רבא פושט את הספק: מת מצווה עדיף ממקרא מגילה, משום שגדול כבוד הבריות (= שהמת מוטל בבדיון) שדוחה לא תעשה שבתורה. ביאור: נאמר לגבי המוצא אבדה "...וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֹדֹת אַחִיף אֲשֶׁר תֵּאבֹד מִמֶּנּוּ וּמִצֵּאתָהּ לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם", לעומת זאת נאמר גם "וְהִתְעַלְמֶתָ מֵהֶם", מכאן למדו שלפעמים מותר להתעלם מאבדת אחיו, כגון שהמוצא הוא אדם זקן ואין זה לפי כבודו ליטול את האבדה. מכאן לומדים שאם 'כבוד הבריות' דוחה לא תעשה שבתורה (= "לא תוכל להתעלם"), הרי שהוא דוחה גם את מצוות קריאת מגילה.

גופא: כעת הגמרא חוזרת לדברי ר"י בן לוי לעיל (ב:): שכרך המוקף חומה מימות יהושע בן נון וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו דינם ככרך (וקוראים בהם בט"ו). **הגמרא מבארת:**

מקום הנראה מהכרך אע"פ שאינו סמוך לו - כגון שהעיר יושבת בראש ההר ורואים אותה מהכרך אפילו שאינה סמוכה לו, הרי היא קוראת בט"ו.

מקום הסמוך לכרך אע"פ שאינו נראה - כגון שהעיר יושבת בנחל שהוא מקום נמוך ולכן אי אפשר לראותה אפילו שסמוכה לו, הרי היא קוראת בט"ו.

כרך שישיב ולבסוף הוקף: זה נאמר לעניין 'בתי ערי חומה', שהקונה בית בעיר מוקפת חומה מימות יהושע בן-נון, יש למוכר 'שנה תמימה' לגאול את הבית מהקונה (בכסף כמובן), ואם לא עשה כן הבית נשאר לקונה ולא יוצא ביובל. כרך שהתיישב בבתיים ורק אח"כ הוקף חומה, הרי הוא נידון ככפר שאינו מוקף.

כרך שאין בו עשרה בטלנין: כרך שאין בו עשרה אנשים שבטלים ממלאכתם כדי שיהיו מצויים תמיד בבית הכנסת שחרית וערבית, נידון ככפר לעניין קריאת מגילה. החידוש הוא שצריך דווקא עשרה אנשים קבועים, ולא מספיק שיש בכרך הרבה אנשים שבאו מבחוץ שבטלים ממלאכתם (= 'כרך' היא עיר גדולה שיש בה הרבה שווקים ומצויים שם הרבה אנשים מכל מיני מקומות), משום שיש לחשוש שמא לפעמים לא ימצאו אותם.

ישב אין: שחזר והוקף בחומות.